

Türkiye’deki Görsel İletişim Tasarımı Bölümleri Üzerine Genel Bir Durum Analizi

Eda DOĞAN¹

Özet

Bu çalışma, Türkiye’deki yükseköğretim kurumlarındaki lisans düzeyindeki Görsel İletişim Tasarımı Eğitimi’nin ne oranda uygulamalı olarak verildiğini tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Bu tespit, Ağustos 2015 itibariyle lisans düzeyinde eğitim veren devlet ve vakıf üniversiteleri için, Türkiye’de Görsel İletişim Tasarımı bölümü olan tüm İletişim Fakülteleri ve Güzel Sanatlar Fakülteleri belirlenmiş; bu bölümlerdeki ders programlarında gösterilen ders saat toplamlarının ne kadarının uygulama, ne kadarının teorik olduğu yüzde olarak değerlendirilmiştir. Bu analiz Türkiye genelindeki tüm devlet ve vakıf üniversitelerini kapsayacak şekilde, daha sonra sadece devlet ve sadece vakıf üniversiteleri bazında ayrı ayrı hesaplanmıştır. Sonuç olarak Görsel İletişim Tasarımı bölümlerinde verilen derslerin % 39,08 oranında uygulamalı ve % 60,92 oranında teorik olarak; vakıf üniversiteleri için ortalama % 44,07 uygulamalı, % 55,93 teorik; devlet üniversiteleri için ise ortalama % 28,88 uygulamalı, % 71,12 teorik olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca uygulamalı ders saatlerinin toplam ders saatlerine oranının İletişim Fakültelerinde ortalama % 34,93 iken, Güzel Sanatlar vb. fakültelerde % 42,16 olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Görsel İletişim Tasarımı, lisans eğitimi, uygulamalı eğitim*

¹ (Yrd.Doç.Dr.) Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümü.

An Analysis of The Situation on The Departments of Visual Communication Design in The Turkey

Abstract

The main purpose of this study was to determine the percentage of applied Visual Communication Design courses in Turkey's universities. For this purpose, all of state universities and private universities at undergraduate level were examined; all of the Visual Communication Design Department of Communication and Fine Arts Faculties were determined; finally how many hours of practice in the field of courses in total shown in this section are calculated as a percentage. Firstly, these calculations to include all state and private universities throughout Turkey, then only the state and only the private universities are calculated on the basis of separately. As a result, practical courses has been demonstrated as a average rate 39.08% and the theoretical courses rate is 60.92% for all Visual Communication Design departments. The average rate of private universities for applied courses is 44.07%, and 55.93% for theoretical courses. The average rate of state universities for applied courses is 28.88%, and 71.12% for theoretical ones. In addition, the average percentage of practical courses hours in total course hours is 34.93% for Communication faculties and 42.16% for Fine Arts Faculties.

Keywords: *Visual Communication Design, undergraduate education, practical training*

1. Giriş

İletişim, tasarım, teknoloji, reklam vb. disiplinleri birleştiren ve Türkiye'de çeşitli sektörlere nitelikli elaman yetiştirmeyi amaçlayan Görsel İletişim bölümleri, kapitalizmin tırmanışı; dolayısıyla reklamın, görselliğin, ışıltının işlevinin artışıyla oldukça önemli hale gelmiştir. Yaşamın karmaşası, dikkat dağıtıcı unsurların fazlalığı, medya ortamlarının sayıca çokluğu ve görsel malzemelerin çeşitliliği nedeniyle, izleyici dikkatini uzun süre aynı noktada toplamak gitgide zorlaşmaktadır. İzleyiciler reklam amaçlı bir medya içeriğine dikkatini birkaç saniyeden uzun verememekte, bu durum da bu içeriklerin çarpıcı, dikkat yakalayıcı, ilk bakışta veya çok kısa sürede hedeflediği mesajı veren, kolay anlaşılır içerikler olmasını zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle görsel iletişim içeriği tasarlama alanındaki

eğitim önem kazanmakta, bu eğitimi veren yükseköğretim kurumlarının ders içeriklerinin ve niteliklerinin mercek altına alınması gerekliliği doğmaktadır.

Görsel iletişim tasarımı, basılı görsel malzemelerin yanı sıra hareketli ekran grafiklerinin ve web içeriklerinin de oluşturulma sürecini kapsayan bir alan olması nedeniyle, teknik bilgileri uygulamalı şekilde öğretme sorumluluğu olan bir süreç olarak ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle yükseköğretim kurumlarında görsel teknolojik bilginin teorik olarak öğretilmesinin yanı sıra, uygulamalı olarak öğretilmesi de büyük önem kazanmakta; bu çalışma bu alanda verilen uygulamalı eğitim saatlerinin tüm ders saatleri içindeki oranını irdelemektedir. Bu genel amaç çerçevesinde, Türkiye’de lisans düzeyinde Görsel İletişim Tasarımı eğitimi veren yükseköğretim kurumları tespit edilmiş, her üniversitede toplam ders saatinin hangi oranda uygulama içerdiği incelenmiştir. İncelemeler sonucu yüzdeler oranlar hesaplanarak ülkedeki Görsel İletişim Tasarımı Eğitimi’nin genel durumu ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Ayrıca oran hesaplamaları öncesinde; teknoloji ve iletişim ilişkisi, görsel iletişimde teknolojinin önemi, Görsel İletişim Tasarımı bölümünün genel kapsamı, içeriği, önemi ve bu bölümde uygulamalı eğitimin gerekliliğinden söz edilerek ortaya, Türkiye’deki Görsel İletişim Tasarımı Eğitimi’nin hangi oranda teorik, hangi oranda uygulamalı olarak verildiği konusunda genel bir tablo koyulmaya çalışılmıştır.

1.1. Görsel İletişimde Teknolojinin Önemi

İletişim, insanlığın varoluğu ile birlikte teknolojisiz olarak doğmuş ancak son yıllarda büyük oranda teknoloji etrafında konumlanmıştır. Duygu ve düşüncelerini aktarabilmek için önce vücudunu ve doğal sembollerini, daha sonra sesini kullanmayı öğrenen insanoğlu, sonraları bir işaret sistemi olarak yazıyı icat ederek bu duygu ve düşüncelerini gelecek nesillere aktarmayı öğrenmiştir. Önceleri taş tabletler ve sütunlarla aktarılan bilgiler daha sonra kağıt ve kitaplar üzerinden aktarılmaya başlanmış, günümüzde ise internet üzerinde karmaşık bir iletişim ağı içinde dolaşmaktadır. Teknoloji görsel ve işitsel duyulara hitap eder hale gelmiş, öğrenmek ve bilgiyi aktarmak eskiye nazaran çok daha hızlı ve kolay bir hal almıştır.

TÜİK'in (Türkiye İstatistik Kurumu) yaptığı hanelerde bilişim teknolojileri kullanımını ölçen ve 2004-2014 yıllarını kapsayan araştırma (TÜİK, 2015A) 2004 yılında %23,6 olan oranın 2014 yılında %53,5'e yükseldiğini göstermiştir. Aynı araştırma kapsamında 2004 yılında hanelerde %7 olan internet erişiminin, 2014 yılında %60,2'ye yükseldiği görülmüştür. Bu durum artık evlerin yarısından çoğunda bilgisayar veya internet erişimi olan bir cihazın mevcut olduğuna işaret etmektedir. İletişim kurma ihtiyacı dışında mal veya hizmetler hakkında bilgi edinme ihtiyacının da teknoloji aracılığıyla karşılandığını gösteren başka bir araştırma da (TÜİK, 2015B) bireylerin interneti bu amaçla kullanma oranının 2004 yılında %47,6 iken 2014 %67,2'ye kadar yükseldiğini göstermektedir. Bu rakamlar da görsel iletişimin bilgi teknolojileri aracılığıyla satış ve pazarlamadaki önemini gözler önüne sermektedir. Bunun dışında araştırmaya göre bireyler interneti günümüzde %74,2 oranında gazete veya dergi okumak için, %58,7 oranında oyun, müzik, film, görüntü indirmek veya oynatmak için, %22,5 oranında başkaları ile oyun oynamak için kullanmaktadır. Tüm bu iletişim faaliyetleri sırasında, gerek bireyin bilgiye daha kolay erişimi, gerek eriştiği içeriğin amacına ulaşması için kullanılan ekran grafikleri, yazılar, üç boyutlu içerikler, videolar, animasyon ve efektler bilginin istenilen hedef doğrultusunda aktarımı sırasında önemli birer işlev üstlenmektedir. Görsel iletişim sadece bilgi teknolojileri aracılığıyla değil televizyon ve açık hava mecraları aracılığıyla da teknolojiyi kullanmaktadır. Televizyondaki ekran grafikleri, jenerikler, reklam grafikleri ve açık hava mecralarındaki elektronik reklam tabelaları da görsel iletişimin kullandığı materyaller arasında yer almaktadır.

Ipsos KMG'nin¹ iki yılda bir gerçekleştirdiği *Türkiye'yi Anlama Kılavuzu Araştırması*² toplumun %84'ünün her gün televizyon izlediğini ve Türkiye'de insanların başlıca aktivitesinin televizyon izlemek olduğunu ortaya koymaktadır (Ipsos KMG, 2015: 38). Bu durum da televizyondaki ekran grafiklerinin ve reklam görsellerinin önemini ortaya koymakta, görsel iletişim tasarımı eğitiminin önemine bir kez daha işaret etmektedir. Tüm

¹ Örnekleme bazlı pazarlama araştırmaları yapan Ipsos KMG, Türkiye'nin en büyük araştırma şirketlerinden birisidir.

² *Türkiye'yi Anlama Kılavuzu*, Ipsos KMG'nin 2003 yılından beri 2 yılda bir yayımladığı, yaklaşık 16.000 kişilik anket çalışmalarını kapsayan; sonuçlarını akademisyen, gazeteci ve araştırmacıların yorumladığı e-kitaptır. Güncel bir Türkiye manzarası sunmayı amaçlayan bu çalışma, fiziksel özellikler, hane yapısı, kişilik, din, kadın, çevre, siyaset, günlük yaşam, reklam, medya, teknoloji gibi birçok farklı yönden Türkiye insanının özelliklerini, tutum ve davranışlarını mercek altına almaktadır.

bunların yanı sıra görsel iletişim tasarımı akıllı telefonların arayüzlerinden ticari web sitelerine, mağaza konsept tasarımlarından moda tasarımları ürünlerine, siyasal afişlerden araç giydirmelere uzanan geniş bir yelpazeyi kapsarken; logo, afiş, desen, video, animasyon, ekran grafiği, çeşitli multimedya ürünlerinin tasarımı ve teknik anlamda ortaya koyulmasını ifade etmektedir. Sayılan tüm bu sebepler, Görsel İletişim Tasarımı alanına nitelikli eleman yetiştirme ihtiyacını doğurmakta ve Görsel İletişim Tasarımı Eğitimi'ni son derece gerekli kılmaktadır.

1.2. Görsel İletişim Tasarımı ve Eğitimi

Partterson ve Saville (2012: xxi) görsel iletişim tasarımını “etkileşimli nesnelerin tasarımında, mesajların ve anlamların oluşturulma ve tasarlanma süreci” şeklinde tanımlamışlardır. Onlara göre görsel iletişim tasarımı, profesyonel tasarımcının görsel uyarıların kontrolünü ve manipülasyonunu sağlayabildiği bir araçtır. Tasarımcılar görsel dili öğrenerek, ürettikleri içeriklere kodlama ve kod açımı yoluyla görsel mesajlar yerleştirebilmektedirler. Baldwin ve Roberts da (2006: 12) tasarımın, ilişkilerimiz ve dünyayı anlamamız üzerine kurulu bir iletişim şekli olduğunu söylemektedir. Hatta tasarımın politik dünya, çevresel sorunlar ve insanların bu yönde eğitilmesinde, insanların bir araya getirilmesinde kullanılan ve teknolojiden etkilenen bir öge olduğunu belirtmişlerdir. Bu bağlamda işlevselliği nedeniyle ‘görsel iletişim’, dolayısıyla da ‘görsel iletişim tasarımı’ büyük önem taşımakta ve kendisine yükseköğretimde tasarım-iletişim-teknoloji başlıklarını birleştiren yeni bir alan açmaktadır. Son yıllarda yükseköğretim kurumlarında İletişim Fakülteleri veya Güzel Sanatlar Fakülteleri bünyesinde Görsel İletişim Tasarımı bölümlerinin açılması, Türkiye’de de bu önemin kavrandığının kanıtı olarak gösterilebilecektir.

Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi resmi web sitesinde, 2006 yılında bölümlerine eklediği Görsel İletişim Tasarımı bölümünü “disiplinler arası [disiplinlerarası] yapıda” bir bölüm olarak nitelendirirken (Gazi, 2015A); ‘Görsel İletişim Tasarımı’nın tanımını şu şekilde yapmaktadır (Gazi, 2015B):

Görsel İletişim Tasarımı, teknoloji ve tasarımı birleştirerek iletişim kuran yaratıcı bir süreçtir. Günümüz reklamcılık, tanıtım ve

iletişim alanlarında, yeni medyaların doğarak kendi dinamiklerini oluşturması, eski mecraların teknoloji ile daha hızlı, devamlı bir etkileşime geçmesi sonucu tasarımın geleneksel iletişim yöntemleri yetersiz kalmakta ve evrilmektedir. Tüm medyalara, iletişim teknolojilerine, ürün ve hedef kitle arasında kalan tasarım problemine çözüm üretebilecek yeni uzmanlık alanı doğmuştur, bu çok geniş kapsamlı alan; Görsel İletişim Tasarımı'dır. Görsel Tasarımcı, pre-produksiyon/produksiyon/post-produksiyon, reklam filmleri, video, yaratıcı metin, görüntüler, hareket ve ses gibi iletişim araçlarını gerek yeni medya, televizyon, bilgisayar, akıllı iletişim araçları ve mekanlar, arayüz/etkileşim tasarımı, basılı ürünler ve tüm iletişim mecraları üzerinde kullanır. Görsel İletişim Tasarımı eğitiminde öğrenciler; tasarım prensiplerine odaklı yaratıcı problem çözme, stratejik düşünme, siberkültür bilgi ve altyapısı, güçlü ve etkili iletişim becerileri kazanma, konsept geliştirme/kavramsal düşünme, marka tasarım yönetimi, kurum kimliği tasarımı oluşturma, marka konumlandırma, markalaşma sürecinde reklam mecralarının seçimi ve kullanımı, dijital medyum entegrasyonu kullanımı üzerine odaklanır.

Tanımdan da anlaşılabilceği gibi Görsel İletişim Tasarımı bölümü; sanatı ve teknolojiyi kullanan, yoğunlukla pazarlama faaliyetlerinde kullanılan, geleneksel medyanın yetersiz kaldığı noktada devreye giren bir olgudur. Bu yeni uzmanlık alanı yükseköğretim kurumlarında uygulamalı bir eğitim gerektirmekte, sektöre nitelikli eleman yetiştirirken etkin bir iletişim-tasarım-teknoloji becerisi kazandırmaktadır.

Teknoloji bugün; medyanın kabul gören başlıca işlevleri olan haber ve bilgi verme, toplumsallaştırma, eğitime, eğlendirme, kamuoyu oluşturma ve tanıtım işlevlerini tamamıyla karşılamaktadır. Ekonomik açıdan direkt olarak en önemli işlev olan ticari tanıtım ve pazarlama görsel iletişimin materyallerine belki de en fazla ihtiyaç duyan işlevdir. Çünkü bu işlevin ticari hedefi olduğunda izleyici, müşteri konumunda değerlendirilmekte, bu sürece ikna etme, etkileme, akılda kalma ve satma gibi hedefler de eklenmektedir. Görsel iletişim tasarımı eğitiminin belki de günümüzde en büyük amacı müşteriyi satın almaya ikna etmektedir. Bu amaç; söz konusu görsel materyal bir kamu spotu olduğunda, halkı devletin yönlendirmeleri

konusunda ikna etme ya da bir siyasi reklam olduğunda seçmeni oy vermeye ikna etme şeklinde gerçekleşmektedir. Ancak hepsinin ortak amacı görsel içerikler yoluyla belli bir amaç çerçevesinde iletişim kurmaktır.

2. Amaç ve Yöntem

Bu çalışmanın temel amacı, Türkiye’deki görsel iletişim tasarımı eğitiminin yükseköğretim kurumlarında lisans düzeyinde hangi oranda uygulamalı olarak verildiğini sayısal verilerle ortaya koymaktır. Bu durum analizinin nedeni, çalışma içinde de gerekçeleriyle birlikte bahsedildiği gibi, Görsel İletişim Tasarımı bölümlerinde teknik bilginin öğretilmesinin ve uygulanmasının gerekliliğidir. Söz konusu genel amaç çerçevesinde Türkiye’deki tüm devlet üniversitelerinin ve vakıf üniversitelerinin, İletişim/İletişim Bilimleri Fakülteleri, Güzel Sanatlar/Güzel Sanatlar ve Tasarım/Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık/Güzel Sanatlar ve Mimarlık/Sanat ve Tasarım/Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakülteleri taranarak 23 adet Görsel İletişim Tasarımı bölümünün ders programları incelenmiştir. Ağustos 2015 itibarıyla ilgili üniversitelerin resmi web sitelerindeki ders programlarında yer alan teori ve uygulamalı ders saati bilgisi baz alınarak, bu bölümlerdeki toplam ders saatlerinin teori ve uygulama yüzdesi ortaya koyulacaktır. Bu yüzdeler incelenirken, bu derslerin içeriği veya niteliği çalışmanın kapsamı dışında tutulmuş, dolayısıyla eğitim kalitesi irdelenmemiş, sadece istatistiksel verilerle ortaya koyulan bir durum analizi yapılmıştır.

Çalışma, sadece Türkiye’deki üniversiteleri kapsamış ve sadece “Görsel İletişim Tasarımı” adı altında devlet ve vakıf üniversitelerinde açılan lisans düzeyindeki bölümlerle sınırlı tutulmuştur. Fakülte ve bölümlerin tespitinde 2015 Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi (ÖSYS) Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu esas alınmıştır.

Analiz yapılırken resmi web sitelerinde yer alan ders saatleri bilgisi doğru varsayılmış; uygulamalı ders saatleri hesaplanırken laboratuvar derslerinin saatleri de dahil edilmiştir. Öğrenci stajları kurum dışı olduğu için uygulama saatlerine dahil edilmemiştir. Uygulamalı ders saatleri toplamı hesaplanırken, öğrencilerin seçmeli dersler arasından en yüksek uygulama saati içeren dersleri seçtiği varsayılmıştır. Görsel İletişim Tasarımı bölümünün bulunduğu 23 üniversiteden 4 tanesi farklı

gereklemlerle hesaplama dışı tutulmuştur. Gerekçeleri şu şekildedir: Gedik Üniversitesi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi ve Üsküdar Üniversitesi bu bölümü bünyelerine kısa süre önce aldıkları için henüz 4 yıllık kesin bir lisans müfredatı belirlememiştir. TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi her yarıyıl için teori ve uygulama saatlerini ilgili yarıyılın başlangıcında belirlediğini belirttikleri için değerlendirme dışı tutulmuştur. Ayrıca -23 adet üniversiteye dahil edilmeyen- Bilgi Üniversitesi bu eğitimi 'bölüm' adı altında değil, "İletişim Tasarımı ve Yönetimi Bölümü" bünyesinde bir program olarak okuttuğu için kapsam dışı tutulmuştur.

2.1. Türkiye'deki Yükseköğretim Kurumlarında Görsel İletişim Tasarımı Eğitimi

Türkiye'de Görsel İletişim Tasarımının fakültelerde bölüm olarak yer aldığı toplam 23 üniversite bulunmaktadır ve bu üniversitelerin 17 tanesi vakıf, 6 tanesi devlet üniversitesidir. Bu üniversitelerin bazılarında Görsel İletişim Tasarımı Bölümü İletişim Fakülteleri bünyesinde, bazılarında ise Güzel Sanatlar/Güzel Sanatlar ve Tasarım/ Güzel Sanatlar ve Mimarlık/Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık/Sanat ve Tasarım/Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakülteleri bünyesinde eğitim vermektedir.

Bu bölümün İletişim Fakültesi bünyesinde yer aldığı tek devlet üniversitesi Kocaeli Üniversitesi'dir. Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi bünyesinde de Görsel İletişim Tasarımı bölümü açılmış, ancak henüz faaliyete geçmemiştir. Bölümün yine İletişim Fakültesi bünyesinde eğitim verdiği vakıf üniversiteleri ise; İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, Maltepe Üniversitesi, Üsküdar Üniversitesi, Yaşar Üniversitesi ve Yeditepe Üniversitesi'dir.

Görsel İletişim Tasarımı Bölümü devlet üniversitelerinden Gazi Üniversitesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi ve Dumlupınar Üniversitesi'nde Güzel Sanatlar Fakültesi bünyesinde; Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi'nde ise Sanat ve Tasarım Fakültesi bünyesinde eğitim vermektedir. Vakıf üniversitelerinden ise Işık Üniversitesi, İzmir Üniversitesi ve Okan Üniversitesi'nde Güzel Sanatlar Fakültesi bünyesinde; İzmir Ekonomi Üniversitesi'nde Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi bünyesinde, Doğuş Üniversitesi ve İpek Üniversitesi'nde Sanat

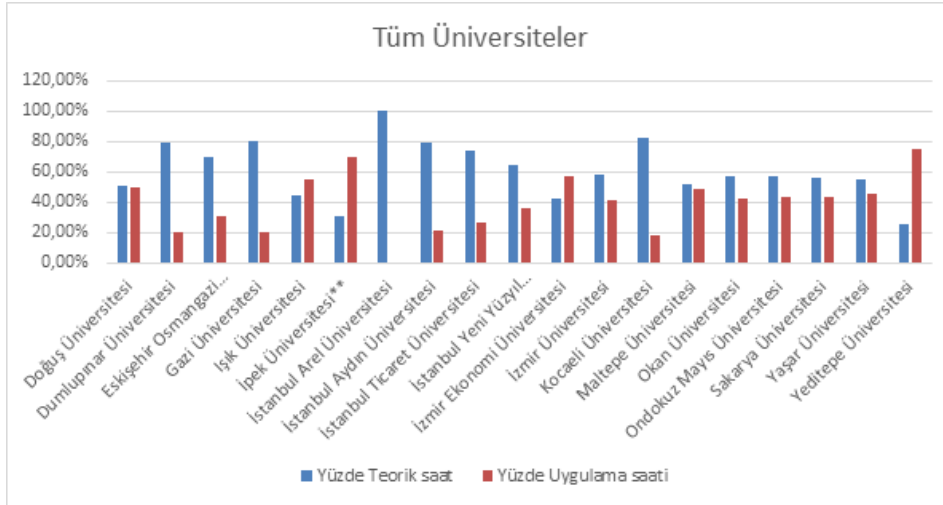
ve Tasarım Fakültesi bünyesinde, Gedik Üniversitesi ve Hasan Kalyoncu Üniversitesi'nde Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültesi bünyesinde, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi'nde ise Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi bünyesinde eğitim vermektedir.

Söz konusu fakültelerde zorunlu ve seçmeli dersler teorik ve uygulamalı olarak verilmekte, bazı üniversitelerde uygulama dersleri dışında laboratuvar dersleri de bulunmaktadır. Birçoğunda uygulamalı dersler ve laboratuvar dersleri için bir veya daha fazla bilgisayar laboratuvarları bulunmakta, öğrenciler bu sayede uygulamalı çalışma imkanı bulmaktadır. Çeşitli tasarım programlarının öğretildiği bu derslerin içeriksel niteliği bu çalışmanın kapsamı dışında tutulmuş, dolayısıyla daha önce de belirtildiği gibi bu çalışmayla eğitim kalitesi irdelenmemiş, sadece istatistiksel verilere ulaşılmıştır.

3. Bulgular

- Türkiye genelindeki yükseköğretim kurumları bünyesinde eğitim veren -devlet ve vakıf üniversitelerinin tümünü kapsamak üzere toplam 47 adet İletişim Fakültesi/İletişim Bilimleri Fakültesi bulunmaktadır.
- Bu fakültelerin 46 tanesi 'İletişim Fakültesi', 1 tanesi 'İletişim Bilimleri Fakültesi' adı altında eğitim vermektedir.
- Bu fakültelerin 29 tanesi devlet üniversiteleri, 18 tanesi ise vakıf üniversiteleri bünyesinde yer almaktadır.
- İletişim/İletişim Bilimleri Fakültelerinin % 62'si devlet üniversiteleri bünyesinde, % 38'i vakıf üniversiteleri bünyesinde yer almaktadır.
- Türkiye genelindeki yükseköğretim kurumları bünyesinde eğitim veren -devlet ve vakıf üniversitelerinin tümünü kapsamak üzere toplam 86 adet Güzel Sanatlar Fakültesi/Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi/Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi/Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültesi/Sanat ve Tasarım Fakültesi/Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi bulunmaktadır.
- Bu fakültelerin 54 tanesi 'Güzel Sanatlar Fakültesi', 12 tanesi 'Sanat ve Tasarım Fakültesi', 8 tanesi 'Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi', 8 tanesi 'Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi', 3 tanesi 'Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültesi', 1 tanesi ise 'Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi' adı altında eğitim vermektedir.

- Bu fakültelerin 53 tanesi devlet üniversiteleri, 33 tanesi ise vakıf üniversiteleri bünyesinde yer almaktadır.
- Güzel Sanatlar/Güzel Sanatlar ve Tasarım/Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık/Sanat ve Tasarım/Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültelerinin % 62'si devlet üniversiteleri bünyesinde, % 38'i vakıf üniversiteleri bünyesinde yer almaktadır.
- Türkiye genelindeki yükseköğretim kurumları bünyesinde eğitim veren -devlet ve vakıf üniversitelerinin tümünü kapsamak üzere toplam 23 adet 'Görsel İletişim Tasarımı' bölümü bulunmaktadır.
- Görsel İletişim Tasarımı Bölümlerinin 6 tanesi devlet üniversiteleri, 17 tanesi ise vakıf üniversiteleri bünyesinde yer almaktadır.
- Görsel İletişim Tasarımı Bölümlerinin % 26'sı devlet üniversiteleri, % 74'ü ise vakıf üniversiteleri bünyesinde yer almaktadır.
- Görsel İletişim Tasarımı Bölümlerinin 9 tanesi İletişim Fakülteleri bünyesinde yer almaktadır ve bu 9 üniversitenin 8 tanesi vakıf, 1 tanesi devlet üniversitesidir.
- Görsel İletişim Tasarımı Bölümlerinin 14 tanesi Güzel Sanatlar/Güzel Sanatlar ve Mimarlık/Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık/Sanat ve Tasarım Fakültelerinde yer almaktadır ve bu 14 üniversitenin 9 tanesi vakıf, 5 tanesi devlet üniversitesidir.
- Bölümün yer aldığı 23 üniversiteden 19 tanesi hesaplama dahil edilmiş; Görsel İletişim Tasarımı Bölümlerinin 4 yıllık müfredatları incelenerek genel toplamlar hesaplanmış, 4 yıl boyunca okutulan toplam 3375 ders saatinin 2056 saatinin teorik, 1319 saatinin ise uygulamalı olduğu görülmüştür.
- Hesaplama katılan 19 üniversitenin Görsel İletişim Tasarımı Bölümlerinde 4 yıl boyunca okutulan toplam ders saatlerinin ortalama % 60,92'sinin teorik, % 39,8'inin uygulamalı olduğu tespit edilmiştir.

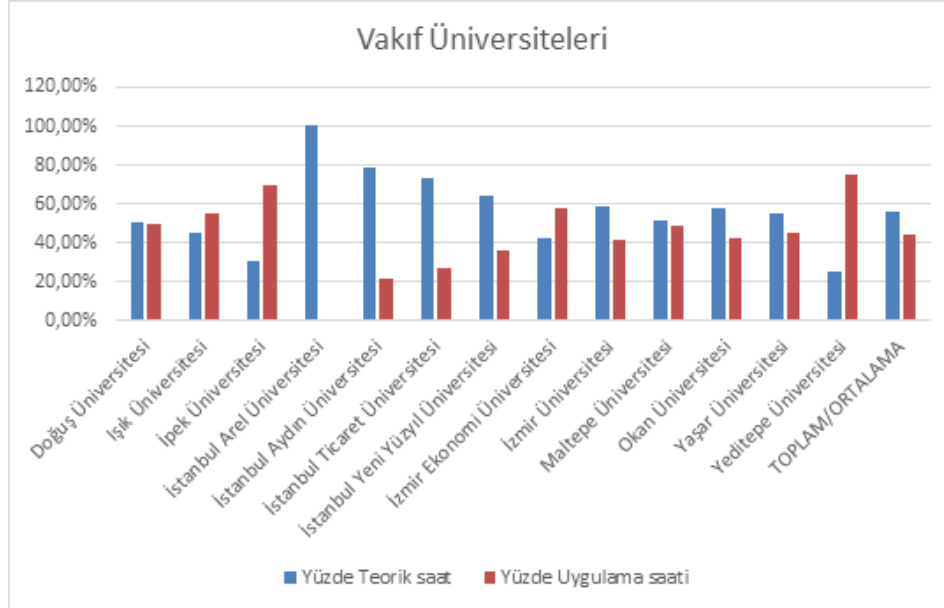

Grafik 1. Türkiye'deki Üniversitelerin Görsel İletişim Tasarımı Bölümlerinde Okutulan Derslerin Teori ve Uygulama Saati Oranları

*Türkiye'de Görsel İletişim Tasarımı eğitimi lisans düzeyinde veren vakıf üniversitelerinden Gedik Üniversitesi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi ve Üsküdar Üniversitesi bu bölümü bünyelerine kısa süre önce aldıkları için henüz 4 yıllık kesin bir lisans müfredatı belirlememiştir. TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi her yarıyıl için teori ve uygulama saatlerini ilgili yarıyılın başlangıcında belirlediğini belirttikleri için hesaplamaya katılmamış; Bilgi Üniversitesi ise bu eğitimi 'bölüm' adı altında değil, "İletişim Tasarımı ve Yönetimi Bölümü" bünyesinde bir program olarak okuttuğu için kapsam dışı tutulmuştur.

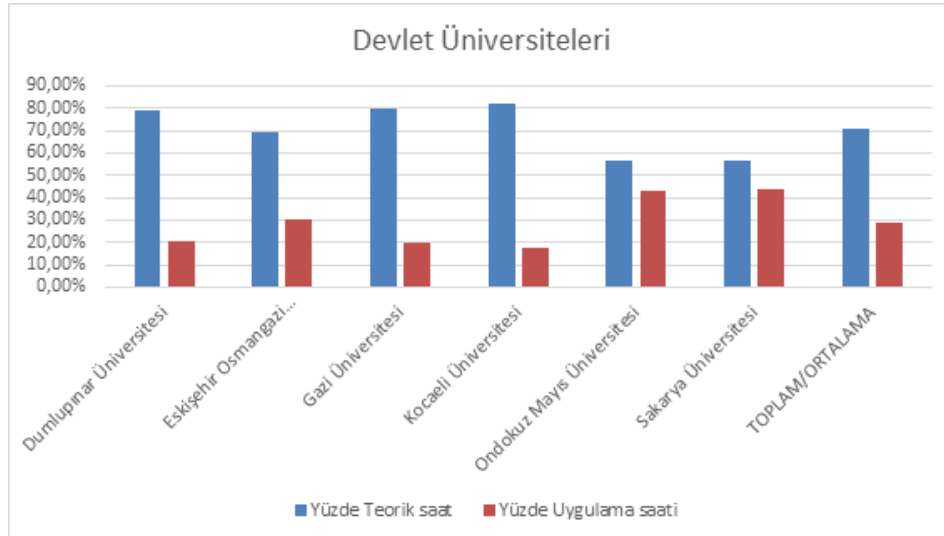
** Bilgiler resmi web sitesinde yer almadığı için ilgili bölüm başkanlığından telefon görüşmesi yoluyla temin edilmiştir.

- Bölümün yer aldığı 17 vakıf üniversitesinden 13'ü hesaplamaya dahil edilmiş Görsel İletişim Tasarımı Bölümlerinde 4 yıl boyunca okutulan toplam 2267 ders saatinin 1268 saati teorik, 999 saati ise uygulamalı görünmektedir.
- Hesaplamaya katılan 13 vakıf üniversitesinin Görsel İletişim Tasarımı Bölümlerinde 4 yıl boyunca okutulan toplam ders saatlerinin % 55,93'ünün teorik, % 44,07'sinin uygulamalı olduğu tespit edilmiştir.

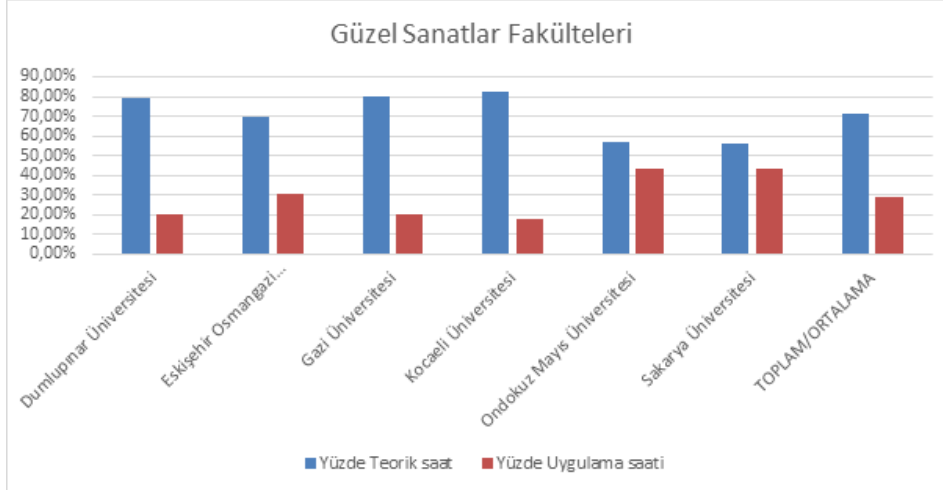
Grafik 2. Türkiye'deki Vakıf Üniversitelerinin Görsel İletişim Tasarımı Bölümlerinde Okutulan Derslerin Teori ve Uygulama Saati Oranları

- Bölümün yer aldığı 6 devlet üniversitesinin Görsel İletişim Tasarımı Bölümlerinde 4 yıl boyunca okutulan toplam 1108 ders saatinin 788 saati teorik, 320 saati ise uygulamalı görünmektedir.

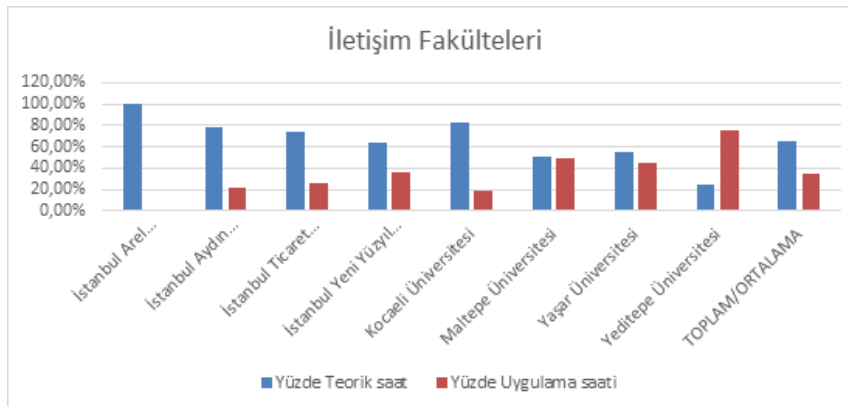
Grafik 3. Türkiye'deki Devlet Üniversitelerinin Görsel İletişim Tasarımı Bölümlerinde Okutulan Derslerin Teori ve Uygulama Saati Oranları

-Bölümün yer aldığı 6 devlet üniversitesinin Görsel İletişim Tasarımı Bölümlerinde 4 yıl boyunca okutulan toplam ders saatlerinin % 71,12'sinin teorik, % 28,88'inin uygulamalı olduğu tespit edilmiştir.

Grafik 4. Türkiye'deki Güzel Sanatlar Fakültelerinin Görsel İletişim Tasarımı Bölümlerinde Okutulan Derslerin Teori ve Uygulama Saati Oranları

- Görsel İletişim Tasarımı Bölümünün yer aldığı Güzel Sanatlar/ Güzel Sanatlar ve Mimarlık/Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık/ Sanat ve Tasarım Fakültelerinde 4 yıl boyunca okutulan toplam ders saatlerinin % 57,84'ünün teorik, % 42,16'sının uygulamalı olduğu saptanmıştır.

Grafik 5. Türkiye'deki İletişim Fakültelerinin Görsel İletişim Tasarımı Bölümlerinde Okutulan Derslerin Teori ve Uygulama Saati Oranları

- Bölümün yer aldığı İletişim Fakültelerinde 4 yıl boyunca okutulan toplam ders saatlerinin % 65,07'sinin teorik, % 34,93'ünün uygulamalı olduğu saptanmıştır.

4. Sonuç

İletişim, ilk çağların ilk araçları olan mağara resimlerinden bu yana kendisine görseller üzerinden bir ortam yaratmıştır. Ardından bu ortam taş tabletler üzerine kazınan sembollerle bir yazı diline dönüşmüş ve baskı teknolojilerinin gelişmesiyle resimli gazeteler ve afişler üzerinden kitle iletişiminde adım atılmıştır. Bu basılı araçların gelişimi, ticari ve siyasi iletişimde kullanılmaya başlanmasıyla, müşteri ve seçmeni etkileme çabaları başlamış, grafiklerin ve renklerin önemi de zamanla kavranmıştır. Böylelikle 'görsel iletişim tasarımı' henüz kavramsallaşmamış olsa da, önemli bir olgu haline gelmiştir. Sonraları bu alanda yapılan bilimsel araştırmalar çeşitli ilkelerin ortaya koyulmasını sağlamış ve teknolojinin de gelişmesiyle mesleki bir alan halini alarak hızla gelişen bir sektöre dönüşmüştür. Sektörel gelişimle birlikte yükseköğretim kurumlarının bu alanda nitelikli eleman yetiştirmeye başlaması gecikmemiş, gün geçtikçe üniversiteler bünyesinde ön lisans ve lisans düzeyinde bölümler açılmaya başlamıştır. Bu çalışma bu bölümlerin Türkiye'deki durumlarına genel bir bakışla birlikte bu bölümlerde uygulamalı eğitim vermenin önemini gözler önüne sermektedir. Bu amaç doğrultusunda bölümün lisans düzeyinde okutulduğu tüm üniversiteler incelenerek teorik ve uygulamalı ders oranlarına dair istatistiksel verilere ulaşılmıştır. Bu veriler üniversite ve yarıyıllar bazında tablolar halinde ortaya koyulmuş, bu tablolar da karşılaştırmalı bir durum değerlendirmesi yapma imkânı sağlamıştır.

Görsel İletişim Tasarımı bölümü bazı üniversitelerde İletişim Fakülteleri, bazılarında ise Güzel Sanatlar Fakülteleri bünyesinde yer almaktadır. Bu ayrıma göre yapılan hesaplamalar göstermiştir ki; Güzel Sanatlar Fakülteleri'nde %42,16 olan uygulamalı ders saati oranı, İletişim Fakülteleri'nde %34,93 şeklindedir ve bu durum Güzel Sanatlar Fakülteleri'nde uygulamalı eğitime daha fazla ağırlık verildiği şeklinde yorumlanabilecektir.

Asıl amacı Türkiye'deki Görsel İletişim Tasarımı bölümlerinde verilen uygulamalı eğitimin oranını tespit etmek olan bu çalışmada, bölümün okutulduğu 23 adet devlet ve vakıf üniversitesindeki tüm teorik ve uygulamalı ders saatleri hesaplandığında uygulamalı saatlerin tüm ders saatleri içindeki oranının %39,08 olduğu görülmüştür. Bu oranın uygulamalı teknik bilginin son derece önemli olduğu bu sektör için yetersiz olduğu, ileride bu bölümlerde uygulamalı derslere daha fazla ağırlık verilmesi gerektiğini ortaya koyduğu düşünülmektedir.

Türkiye'deki tüm üniversitelerin uygulamalı ders saatleri ortalaması olan %39,08 oranının, sadece vakıf üniversiteleri için hesaplama yapıldığında ortalama %44,07 olduğu görülmüş, bu değer sadece devlet üniversiteleri için %24,88 olan değere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu durum vakıf üniversitelerinde görsel iletişimin teknik yönü üzerine daha fazla düşüldüğünü ve uygulamalı eğitimin daha fazla önemsendiğini göstermektedir.

Sonuç olarak, yapılan tüm bu hesaplamalar göstermiştir ki; uygulamalı eğitime verilen önem vakıf üniversitelerinde devlet üniversitelerine oranla, Güzel Sanatlar Fakültelerinde ise İletişim Fakültelerine oranla daha yüksektir. Bu durum tüm üniversitelerde uygulamalı eğitime daha fazla ağırlık verilmesi gerekliliğinin yanında; İletişim Fakültelerinin ve devlet üniversitelerinin verilen uygulamalı eğitimin ağırlığını artırması gerektiği önerisinin sunulmasıyla sonuçlandırılabilir. Bu çalışmanın; üniversitelerin uygulamalı eğitim saatlerini gözden geçirmesini önermenin yanı sıra, bu bölümlerin ders içeriklerine ve eğitim niteliklerine dair yapılacak diğer araştırmalara da ışık tutabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- [1] Baldwin J., Roberts L. (2006). *Visual Communication: From Theory to Practice*. United Kingdom: AVA Publishing SA
- [2] Doğuş Üniversitesi (2015). *Doğuş Üniversitesi Resmi Web Sitesi*. Faculty of Fine Arts and Design Visual Communication Design Course Outline. Erişim Tarihi: 8 Ağustos 2015. Erişim: <http://www.dogus.edu.tr/tr/bologna/catalog.asp?BolumId=22>
- [3] Dumlupınar Üniversitesi (2015). *Dumlupınar Üniversitesi Resmi Web Sitesi*. Görsel İletişim Tasarımı Bölümü Ders Listesi. *Erişim Tarihi: 9 Ağustos 2015*. Erişim: <http://birimler.dpu.edu.tr/app/views/panel/ckfinder/userfiles/7/files/gorsel-iletisim-ders-liste.pdf>
- [4] Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi (2015). *Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi Resmi Web Sitesi*. Erişim Tarihi: 8 Ağustos 2015. Erişim: <https://bologna.ogu.edu.tr/Lisans/Program/42>
- [5] Gazi Üniversitesi (2015). *Gazi Üniversitesi Resmi Web Sitesi*. Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Görsel İletişim Tasarımı Bölümü 4 Yıllık Lisans Programı. Erişim Tarihi: 8 Ağustos 2015. Erişim: <http://gsf-git.gazi.edu.tr/posts/view/title/lisans-dersleri-75384>
- [6] Gazi Üniversitesi (2015A). *Gazi Üniversitesi Resmi Web Sitesi*. Güzel Sanatlar Fakültesi Görsel İletişim Tasarımı Bölümü/Bölüm Hakkında/Bölüm Hakkında. Erişim Tarihi: 7 Ağustos 2015. Erişim: <http://gsf-git.gazi.edu.tr/posts/view/title/bolum-hakkinda-90943>
- [7] Gazi Üniversitesi (2015B). *Gazi Üniversitesi Resmi Web Sitesi*. Güzel Sanatlar Fakültesi Görsel İletişim Tasarımı Bölümü/Bölüm Hakkında/Görsel İletişim Tasarımı Nedir?. Erişim Tarihi: 7 Ağustos 2015. Erişim: <http://gsf-git.gazi.edu.tr/posts/view/title/bolum-hakkinda-90943>
- [8] Gedik Üniversitesi (2015). *Gedik Üniversitesi Resmi Web Sitesi*. Görsel İletişim Tasarımı Program Dersleri. Erişim Tarihi: 9 Ağustos

2015. Erişim: <http://www.gedik.edu.tr/akademik-birimler/enstituler/sosyal-bilimler-enstitusu/gorsel-iletisim-tasarimi>
- [9] Hasan Kalyoncu Üniversitesi (2015). *Hasan Kalyoncu Üniversitesi Resmi Web Sitesi. Görsel İletişim Tasarımı Bölümü Ders Planı.* Erişim Tarihi: 7 Ağustos 2015. Erişim: http://git.hku.edu.tr/ders_planlari.aspx?bolu=1
- [10] Ipsos KMG (2015). *Türkiye 'yi Anlama Kılavuzu.* Aktiviteler, Sosyal Aktivite Alışkanlığı Zayıf, Meral Akyel, Erişim Tarihi: 7 Ağustos 2015. Erişim: http://www.turkiyeyanlamakilavuzu.com/Turkiyeyi_Anlama_Kilavuzu_EKitap.pdf
- [11] Işık Üniversitesi (2015). *Işık Üniversitesi Resmi Web Sitesi. Görsel İletişim Tasarımı Bölümü Ders Planı.* Erişim Tarihi: 7 Ağustos 2015. Erişim: http://www.isikun.edu.tr/i/content/770_1_GIT-2013-2014.pdf
- [12] İpek Üniversitesi (2015). *İpek Üniversitesi Resmi Web Sitesi. Görsel İletişim Tasarımı Bölümü Ders Planı.* Erişim Tarihi: 7 Ağustos 2015. Erişim: <http://vcd.ipek.edu.tr/Content/Details/35/12>
- [13] İstanbul Arel Üniversitesi (2015). *İstanbul Arel Üniversitesi Resmi Web Sitesi. Görsel İletişim Tasarımı Bölümü Ders Planı.* Erişim Tarihi: 7 Ağustos 2015. Erişim: <http://www.arel.edu.tr/iletisim-fakultesi/gorsel-iletisim-tasarimi/bolum-dersleri>
- [14] İstanbul Aydın Üniversitesi (2015). *İstanbul Aydın Üniversitesi Resmi Web Sitesi. Görsel İletişim Tasarımı Bölümü Ders Planı.* Erişim Tarihi: 7 Ağustos 2015. Erişim: <http://www.ebs.aydin.edu.tr/index.iau?Page=BolumDersleri&BK=47&DersTuru=0&ln=tr>
- [15] İstanbul Ticaret Üniversitesi (2015). *İstanbul Ticaret Üniversitesi Resmi Web Sitesi. Görsel İletişim Tasarımı Bölümü Ders Planı.* Erişim Tarihi: 7 Ağustos 2015. Erişim: <http://www.ticaret.edu.tr/tr/Sayfa/Akademik/Fakulteler/iletisim/Bolumler/GorselIletisimVeTasarim/Mufredat>

- [16] İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi (2015). İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Resmi Web Sitesi. Görsel İletişim Tasarımı Bölümü Ders Planı. Erişim Tarihi: 7 Ağustos 2015. Erişim: <http://www.yeniuyuzuil.edu.tr/Bolumler/gorseliletisimtasarimlisansprogrami.aspx>
- [17] İzmir Üniversitesi (2015). İzmir Üniversitesi Resmi Web Sitesi. Görsel İletişim Tasarımı Bölümü Ders Planı. Erişim Tarihi: 7 Ağustos 2015. Erişim: <http://www.izmir.edu.tr/gsf/g%C3%BCzel-sanatlar-fak%C3%BCltesi/g%C3%B6rsel-ileti%C5%9Fim-tasarimi/g%C3%B6rsel-ileti%C5%9Fim-tasarimi-haftalik-ders-programlari/item/103-g%C3%B6rsel-ileti%C5%9Fim-tasar%C4%B1m%C4%B1-ders-program%C4%B1.html>
- [18] İzmir Ekonomi Üniversitesi (2015). İzmir Ekonomi Üniversitesi Resmi Web Sitesi. Görsel İletişim Tasarım Bölümü Ders Planı. Erişim Tarihi: 7 Ağustos 2015. Erişim: <http://ilt.fadf.ieu.edu.tr/tr/curr>
- [19] Kocaeli Üniversitesi (2015). *Kocaeli Üniversitesi Resmi Web Sitesi*. Görsel İletişim Tasarımı Bölümü Ders Planı. Erişim Tarihi: 7 Ağustos 2015. Erişim: <http://if.kocaeli.edu.tr/?p=departments&sub=4&content=plan>
- [20] Maltepe Üniversitesi (2015). *Maltepe Üniversitesi Resmi Web Sitesi*. Görsel İletişim Tasarımı Bölümü Ders Planı. Erişim Tarihi: 8 Ağustos 2015. Erişim: <http://iletisim.maltepe.edu.tr/git/ogretim-programi>
- [21] Okan Üniversitesi (2015). *Okan Üniversitesi Resmi Web Sitesi*. Görsel İletişim Tasarımı Bölümü Ders Planı. Erişim Tarihi: 8 Ağustos 2015. Erişim: <http://gsf.okan.edu.tr/sayfa/ders-programi-2>
- [22] Ondokuz Mayıs Üniversitesi (2015). *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Resmi Web Sitesi*. Görsel İletişim Tasarımı Bölümü Ders Planı. Erişim Tarihi: 8 Ağustos 2015. Erişim: <http://guzelsanatlar.omu.edu.tr/akademik/gorsel-iletisim-tasarimi-bolumu/ders-aciklamalari>

- [23] ÖSYS (2015). *2015 Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi (ÖSYS) Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu*. Erişim Tarihi: 6 Ağustos 2015. Erişim: <http://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2015/OSYS/2015-OSYSKONTKILAVUZU01072015.pdf>
- [24] Patterson, J., Saville, J. (2012). *Viscomm: A Guide to Visual Communication and Design*, VCE Units 1-4, New York: Cambridge University Press.
- [25] Sakarya Üniversitesi (2015). *Sakarya Üniversitesi Resmi Web Sitesi*. Görsel İletişim Tasarımı Bölümü Ders Planı. Erişim Tarihi: 8 Ağustos 2015. Erişim: http://www.git.sakarya.edu.tr/tr/6111/ebs_bolum_lisans
- [26] TÜİK (2015A). *Türkiye İstatistik Kurumu Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması*. Bilgi Toplumu İstatistikleri, 2004-2014, Erişim Tarihi: 7 Ağustos 2015, Erişim: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1028
- [27] TÜİK (2015B). *Türkiye İstatistik Kurumu, Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması*. Son Üç Ay İçinde İnternet Kullanan Bireylerin İnterneti Kişisel Kullanma Amaçları, 2004-2014. Erişim Tarihi: 7 Ağustos 2015, Erişim: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1028
- [28] Yaşar Üniversitesi (2015). *Yaşar Üniversitesi Resmi Web Sitesi*. Görsel İletişim Tasarımı Bölümü Ders Planı. Erişim Tarihi: 8 Ağustos 2015. Erişim: http://git.yasar.edu.tr/wp-content/uploads/2015/04/VCDS_DERS_PROGRAMI_2014-15_TR.pdf
- [29] Yeditepe Üniversitesi (2015). *Yeditepe Üniversitesi Resmi Web Sitesi*. Görsel İletişim Tasarımı Bölümü Ders Planı. Erişim Tarihi: 8 Ağustos 2015. Erişim: <http://www.yeditepe.edu.tr/bolumler/gorsel-iletisim-tasarimi/ders-programi>